

EMBASSY OF SLOVAKIA, TRADE SECTION,
37, JABOTINSKY ST., P.O.BOX 6459, 62289 TEL AVIV, ISRAEL

ZÁKLADNÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU
- IZRAEL

Vypracovala: **Barbara Mešťanová**
Dňa: **31. 03. 2009**

Kontakt: Pracovisko MH SR v Tel Avive
Obchodno-ekonomické oddelenie ZÚ SR
Tel.: 00 972 3 5449 657
Fax: 00 972 3 5449 658
Mobil: 00 972 544 455 552
E-mail: slovakts@netvision.net.il

Obsah

1. OFICIÁLNY NÁZOV KRAJINY	4
2. HLAVNÉ MESTO	4
3. POČET OBYVATEĽOV CELKOM	4
4. ROZLOHA V KM²	4
5. ÚRADNÝ JAZYK	4
6. MENA	4
7. DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE A KRÁTKA HISTÓRIA	4
8. ADMINISTRATÍVNO-POLITICKÝ SYSTÉM	5
VÝVOJ POLITICKEJ SITUÁCIE	6
<i>Vnútropolitický vývoj</i>	6
<i>Zahraničná politika</i>	7
9. OBCHODNÁ POLITIKA A JEJ REALIZÁCIA	8
ČLENSTVO V MEDZINÁRODNÝCH ORGANIZÁCIÁCH A ÚČASŤ V INTEGRAČNÝCH PROCESOCH.....	9
<i>WTO - Medzinárodná obchodná organizácia</i>	9
<i>Izrael a EÚ, integračné procesy</i>	9
<i>Izrael a OECD</i>	9
<i>Ďalšie členstvo</i>	9
PROGRAMY PODPORY ZAHRANIČNÉHO OBCHODU, TECHNICKEJ A FINANČNEJ POMOCI	9
OBCHODNÝ REŽIM, SYSTÉM DOVOZOV A VÝVOZOV	10
<i>Dovozný režim</i>	10
<i>Vývozný režim</i>	12
RÁMEC ZAHRANIČNO-OBCHODNEJ POLITIKY	12
<i>Obchodné dohody</i>	12
<i>Bilaterálne dohody so SR</i>	12
10. DAŇOVÝ SYSTÉM	12
DANE Z PRÍJMU A ZO ZISKU	13
VEREJNÉ OBSTARÁVANIE	14
BANKOVNÍCTVO A POISŤOVACÍ SEKTOR	14
PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE.....	15
11. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA HOSPODÁRSTVA	16
12. HLAVNÉ ODVETVIA HOSPODÁRSTVA	17
PRIEMYSEL	18
HI-TECH.....	18
STAVEBNÍCTVO.....	19
INFORMÁCIE O STAVEBNOM PRIEMYSLE: WWW.ACB.ORG.IL	19
PONOHOSPODÁRSTVO.....	19
SLUŽBY	20
DOPRAVA.....	20
TELEKOMUNIKÁCIE	21
ENERGETIKA	22
13. ZÁKLADNÁ ŠTATISTIKA ZAHRANIČNÉHO OBCHODU SO SR	23
TOVAROVÁ ŠTRUKTÚRA ZAHRANIČNÉHO OBCHODU SR S ŠI.....	23
TERITORIÁLNA ŠTRUKTÚRA ZAHRANIČNÉHO OBCHODU ŠTÁTU IZRAEL S UVEDENÝMI KRAJINAMI	24
FINANČNÁ KRÍZA, KROKY VLÁDY A NÁRODNEJ BANKY ŠTÁTU IZRAEL NA ZMIERNENIE EKONOMICKEJ KRÍZY	25

14. ĎALŠIE DÔLEŽITÉ INFORMÁCIE	27
ŠTÁTNE SVIATKY, OBVYKLÁ PRACOVNÁ DOBA	27
ŠTÁTNE A ŽIDOVSKÉ SVIATKY A DNI VOĽNA.....	27
PRAKTICKÉ RADY	27
CESTOVANIE	27
DÔLEŽITÉ TELEFÓNNE ČÍSLA.....	28

1. Oficiálny názov krajiny

- a) Medinat Jisrael (Hebr.)
- b) State of Israel (Angl.)
- c) Štát Izrael (Slov.)

2. Hlavné mesto

- a) Jerusalem (Hebr.)
- b) Jerusalem (Angl.)
- c) Jeruzalem (Slov.)

V r.1980 bol celý Jeruzalem (680 tis. obyvateľov, vrátane východnej arabskej časti, ktorá do r.1967 bola spravovaná Jordánskom) vyhlásený za "nedeliteľné hlavné mesto Izraela". OSN a väčšina štátov rozhodnutie Izraela neuznala a svoje zastupiteľské úrady ponechali v Tel Aviv (550 tis. obyvateľov).

3. Počet obyvateľov celkom

7, 1 mil.(veľký Tel Aviv – 1,1 mil. obyvateľov)

4. Rozloha v km²

20 770 km²

5. Úradný jazyk

hebrejčina a arabština (ďalší rokovací jazyk: angličtina a ruština)

6. Mena

NIS (New Israel Shekel) na Slovensku skratka ILS
Výmenný kurz: 1 EUR = 5,556 NIS

7. Demografické údaje a krátka história

Etnikum: 75,8% židov, 19,9% moslimov a 4,3% Druzi (beduíni) a iné náboženstva, z nich najviac kresťanov. Izrael sa rozprestiera na východnom pobreží Stredozemného mora. Svojou rozlohou patrí medzi najmenšie krajiny tejto oblasti (predstavuje asi menej ako 1/2 rozlohy Slovenska).

Izrael hraničí na severe s Libanonom, na východe so Sýriou a Jordánskom, a Egyptom na juhu. Izrael má tiež hraničné pásmo s oblasťami riadenými palestínskymi samosprávnymi úradmi. Izraelský terén je striedaný od kopcovitých, hornatých krajov na severe, s úrodnou poľnohospodárskou pôdou až k neúrodným púšťam na juhu. Najnižšie miesto na zemeguli je v Izraeli pri Mŕtvom mori (- 410 m pod hladinou mora).

V Izraeli a Palestíne možno sledovať všetky známe historické obdobia počnúc dobou bronzovou (- 3150 až 1200 pred Kristom), končiac osmanským obdobím (1517 až 1917).

Po roku 1917 je Palestína pod Britskou nadvládou, právo návratu Židov na územie Palestíny. V tomto období začínajú boje Židov a Arabov o palestínske územie.

NOVODOBÉ DEJINY (PO ROKU 1945)

Štát Izrael bol vyhlásený 14.5.1948. V súlade s rezolúciou OSN č. 181 z 29.11.1947 mala jeho rozloha zahŕňať väčšiu časť (55 %) bývalého britského mandátneho územia Palestíny, t.j. 14.000 km², zatiaľ čo na ostatnom území mal vzniknúť palestínsky štát. Arabské štáty rozhodnutie OSN neprijali a v deň vyhlásenia Izraela nový štát napadli. V dôsledku tejto arabsko - izraelskej vojny

(1948/49) Izrael získal územia o rozlohe 6.700 km² na úkor pôvodne predpokladaného arabského palestínskeho štátu.

Jeruzalem mal byť spravovaný zvláštnym výborom OSN ako neutrálne a demilitarizované mesto až do vypracovania a prijatia jeho medzinárodného štatútu. Väčšina členských štátov OSN svoj nesúhlas s postupom Izraela vyjadrila tým, že ZÚ ponechali v Tel Avive.

Od svojho vzniku čelil Izrael nepriateľstvu arabských štátov, s výnimkou Egypta a Jordánska Izrael buď neuznávajú alebo neudržujú s ním diplomatické styky.

8. Administratívno-politický systém

Izrael je rozdelený na 6 častí:

1. Severná časť (Nazaret),
2. Centrálna časť (Ramla)
3. Južná časť (Beer Sheva)
4. Haifa a okolie
5. Jeruzalem a okolie
6. Tel Aviv a okolie

Každá časť má komisára menovaného ministrom vnútra. Vláda Izraela prakticky ovplyvňuje chod celej krajiny. Municipálne oblastné časti si volia komunálne a regionálne orgány. Izrael je demokratický parlamentárny štát na čele s prezidentom, ktorý je volený na 5 rokov. Izraelský jednokomorový parlament Knesset má 120 členov. Premiér bol volený Knessetom do roku 1996, od vtedy je premiér volený priamo všeľudovým hlasovaním. Politický systém radí Izrael medzi parlamentné demokracie a izraelský štát sa hlási k spoločenstvu demokratických krajín. Základným článkom výkonnej štátnej moci v Izraeli je vláda, ktorej predseda disponuje širokými právomocami. Charakteristickou črtou vnútropolitického života je dlhodobé súperenie dvoch hlavných politických zoskupení - Likud a Strana práce. Konzervatívno - liberálny blok Likud presadzuje radikálnejší prístup k otázkam štátnej politiky, vrátane tvrdého a nekompromisného postupu voči silám, považovaným za nebezpečné pre existenciu Izraela, predovšetkým OOP. Strana práce akcentuje hlavné rysy demokratického modelu západného typu, podľa ktorého bol Izrael ideológmi tejto strany v roku 1948 vytvorený. Arabsko - izraelský konflikt a palestínsku otázku je podľa tejto strany možné riešiť politicky na základe formuly "územie za mier". Koncom roka 2005 ohlásil A. Sharon vznik novej, v súčasnosti najsilnejšej strany Kadima, ktorej základom bola jedna z frakcií strany Likud.

Hlava štátu

Shimon Peres (Kadima, zvolený 15.07.2007).

Zloženie vlády

Začiatkom augusta 2008 rezignoval v priamom televíznom prenose Ehud Olmert na svoju funkciu predsedu vlády a taktiež na predsedu strany Kadima. Ďalej mal byť súdený kvôli svojim korupčným prešľapom v politike.

Do boja o jeho post nastúpila ministerka zahraničných vecí Tzipi Livni a podpredseda vlády a minister dopravy Shaul Mofaz. Tzipi Livni v septembrových primárkach vyhrala a Mofaz si dal politickú pauzu.

Parlamentné voľby v ŠI vo februári 2009

Začiatkom februára 2009 sa v Izraeli uskutočnili nové parlamentné voľby. Strana Kadima ministerky zahraničia Cipi Livniovej zvíťazila. O jediné kreslo menej získal opozičný Likud Benjamina Netanjahua. Centristická Kadima obsadí v 120-člennom Knesete 28 kresiel, nasledovaná pravicovým Likudom, ktorému pripadlo 27 mandátov.

Treťou najúspešnejšou stranou vo voľbách bola krajne pravicová strana Izrael, náš domov kontroverzného Avigdora Liebermana. Ultranacionalistov bude v parlamente zastupovať 15 poslancov. Stredolavá Strana práce ministra obrany Ehuda Baraka dopadla doteraz vôbec najhoršie,

keď so ziskom 13 kresiel skončila ako štvrtá. Ultraortodoxná strana Šás obsadí v parlamente 11 miest.

Začiatkom mesiaca marec 2009 poveril prezident ŠI so zostavením vlády Benjamin Netanjahu. Predbežný dátum zostavenia novej vlády bol stanovený na začiatok mesiaca apríl 2009.

Zloženie izraelského kabinetu je po posledných zmenách nasledovné:

1. predseda vlády a minister zdravotníctva - **Benjamin Netanjahu - Likud**
2. prvý podpredseda vlády a minister pre regionálnu spoluprácu a rozvoj negevského a galilejského regiónu – **Silvan Shalom - Likud**
3. podpredseda vlády a minister vnútra – **Eli Yishai - Shas**
4. podpredseda vlády a minister obrany – **Ehud Barak – Strana práce**
5. podpredseda vlády a minister zahraničných vecí – **Avigdor Lieberman – Israel Beitenu/ Izrael náš domov**
6. podpredseda vlády a minister bez portfólia pre spravodajské služby – **Dan Meridor - Likud**
7. minister financií – **Yuval Steinitz - Likud**
8. minister školstva – **Gideon Sa'ar - Likud**
9. minister spravodlivosti – **Yaakov Neeman - Likud**
10. minister priemyslu, obchodu a práce – **Benjamin Ben – Eliezer – Strana práce**
11. minister výstavby a bývania – **Ariel Atias - Shas**
12. minister vnútornej bezpečnosti – **Yitzhak Aharonovitch – Israel Beitenu**
13. minister dopravy – **Yisrael Katz - Likud**
14. minister infraštruktúry – **Uzi Landau – Israel Beitenu**
15. minister pôdohospodárstva – **Shalom Shimon – Strana práce**
16. minister komunikácií – **Moshe Kahlon - Likud**
17. minister pre turizmus – **Stas Meseznikov – Israel Beitenu**
18. minister pre ochranu životného prostredia – **Gilad Erdan - Likud**
19. minister pre vedu a techniku – **Daniel Herschkovitz – Židovský domov**
20. ministerka pre absorbciu imigrantov – **Sofa Landver – Israel Beitenu**
21. ministerka pre šport a kultúru – **Limor Livnat - Likud**
22. minister pre náboženské otázky – **Yaacov Margi - Shas**
23. minister bez portfólia pre otázky diaspory a inštitúcie pre elektronické médiá – **Yuli Edelstein - Likud**
24. minister bez portfólia pre služby občanom, komputerizáciu a internet – **Michael Eitan - Likud**
25. minister bez portfólia pre strategické otázky – **Moshe Yaalon – Likud**
26. minister bez portfólia pre otázky menšín – **Avishay Braverman – Strana práce**
27. minister bez portfólia v Kabinete PV – **Meshulam Nahavi – Shas**
28. minister pre sociálne veci – **Isaac Hercog – Strana práce**
29. minister bez portfólia – **Yossi Peled – Likud**
30. minister bez portfólia – **Bennie Begin - Likud**

Podrobné informácie sa nachádzajú na web stránkach www.mfa.gov.il, www.knesset.gov.il

Vývoj politickej situácie

Vnútropolitický vývoj

Izraelský štát je parlamentnou demokraciou so silnými právomocami predsedu vlády. Dôležitú úlohu v chode štátu zohráva armáda, ktorou v tej či onej funkcii prešiel takmer každý izraelský politik. Vzhľadom na neukončené vnútropolitické spory ohľadom smerovania štátu (otázka či má mať religiózny alebo sekulárny charakter) Izrael nemá písomnú ústavu.

Hlavnými problémami izraelskej vlády boli a naďalej ostávajú otázky riešenia izraelsko-palestínskeho konfliktu. Po faktickom zlyhaní plnenia 1.fázy medzinárodného mierového plánu Road Map koncom roku 2003 A. Sharon pod vplyvom pohybov v ľavej časti politického spektra, tlaku USA, medzinárodného spoločenstva a vyšetovania jeho úplatkárskeho škandálu presadil realizáciu plánu unilaterálnej separácie od Palestínčanov, v rámci ktorej dochádza k evakuácii všetkých židovských osád z Gazy a štyroch menších osád zo Západného brehu Jordánu. Napriek odsúhlaseniu zo strany USA a medzinárodného Kvarteta, separačný plán narazil na tvrdý odpor židovských osadníkov, členskej základne Likud a pravicovo-náboženských strán vládnej koalície, čo v novembri 2004 viedlo k jej definitívnemu rozpadu. Došlo k vážnemu narušeniu stability vládnej koalície. Zvýšili sa napätia medzi zástancami a odporcami evakuácie a medzi sekulárnou a náboženskou časťou izraelskej spoločnosti.

A. Sharon po komplikovaných koaličných rokovaniach vytvoril z Likud, Strany práce a pravicovo-náboženskej strany United Torah Judaism novú vládnu koalíciu, ktorá nedisponovala parlamentnou väčšinou. Rokovania o prístupení ďalšej pravicovo-náboženskej strany Shas do vládnej koalície zlyhali na jej finančných požiadavkách (zvýšenie príspevkov mnohopočetným náboženským rodinám). Vo vnútri Likud bolo vyostrené súperenie medzi A. Sharonom a B. Netanyahuom, ktorý na protest proti evakuácii na poslednú chvíľu, 7.8.2005, odstúpil z postu ministra financií.

15.8.2005 sa začala evakuácia židovských osadníkov z Gazy. Aj keď jej úvodné fázy prebehli rýchlejšie ako sa pôvodne predpokladalo (evakuácia v osadách v Gaze trvala od 17.do 22.8.2005), v jej priebehu nebolo použité väčšie násilie, neboli vážnejšie zranení alebo dokonca mŕtvi, jej priebeh a televízne zábery odporu nútene evakuovaných osadníkov, evakuácia a búranie ich domov a synagóg neprispeli ku konsolidácii na izraelskej vnútropolitickej scéne. Evakuácia definitívne zavŕšená nie je a nedá sa vylúčiť, že izraelské ozbrojené sily, ktoré budú demolovať domy osadníkov, synagógy, rozoberať zvyšné časti infraštruktúry a evakuovať vojenské základne sa môžu dostať pod paľbu teroristických skupín.

V závere roka 2005 vyvrcholila vnútorná kríza strany Likud jej rozpadom na dve frakcie, jednu vedenú A. Sharonom a druhú B. Netanyahuom. Následne A. Sharon založil novú stranu Kadima (Napred), do ktorej prešla väčšina ministrov, čo znamenalo definitívny rozpad vlády. Dňa 16.01.2006 bola vytvorená dočasná vláda pozostávajúca iba z členov Kadima, ktorá ukončila svoje pôsobenie 04.05.2006, kedy schválil izraelský parlament – Knesset novú vládu.

Zahraničná politika

Izrael v období studenej vojny nadviazal silné strategické spojenectvo s USA. Zatiaľ, čo v období pred 11.septembrom 2001 sa Jeruzalem obával straty strategického záujmu Washingtonu o BV, vývoj po 11.septembri, izraelská pomoc Spojeným štátom vo vojne proti terorizmu a poskytovanie senzitívnych informácií o pomeroch v súčasnom arabskom svete tieto zväzky ešte viac utužili. Prakticky bezvýhradná orientácia na Spojené štáty americké, v ktorých Jeruzalem vidí rozhodujúceho hráča dnešných blízkovýchodných a celosvetových vzťahov sa Izraelu vyplatila a rok 2004 priniesol v mnohých smeroch naplnenie izraelských cieľov v regióne, vrátane tých, ktoré by Jeruzalem nebol schopný dosiahnuť vlastnými silami (po zosadení S.Husajna v Iraku tlak Spojených štátov priviedol k zmene správania režimu M.Khaddáfiho v Líbyi a modifikácií niektorých krokov Iránu a Sýrie).

Prakticky v priamej úmere so zvyšovaním závislosti od USA došlo k zhoršovaniu vzťahov s EÚ. Úroveň vzťahov Izraela s Úniou dnes možno označiť za historicky najhoršiu od formovania SZBP EÚ. Hlavným komplikujúcim faktorom je izraelsko-palestínsky konflikt, kde EÚ v spojení s ďalšími členmi medzinárodného Kvarteta presadzuje riešenia nevyhovujúce izraelským predstavám a záujmom. Izrael vníma EÚ ako slabšieho partnera a kalkuluje, že Brusel na to, aby si zachoval svoju pozíciu na BV bude prijímať a osvojovať si ak nie všetky, tak mnohé postoje USA. Jeruzalem vníma iniciatívy EÚ a jej jednotlivých členov namierené na udržanie alebo posilnenie pozícií palestínskej strany ako kroky proti jeho existencii a podľa svojej logiky ich nezriedka označuje za antisemitské. Dobré vzťahy EÚ v palestínskom prostredí a arabskom svete a

ponuky na dobré služby nie sú Izraelom prakticky využívané. Jeruzalem by rád videl EÚ iba ako finančného donora. Takéto redukovanie jej postavenia však bolo a je pre Úniu neprijateľné.

Vzťahy Izraela s krajinami SE donedávna nepatrili medzi priority izraelskej zahraničnej politiky. Situácia vo vzťahu ku krajinám SE sa začala meniť s ich začlenením do NATO a EÚ. Rozšírenie Únie o nové ČK bolo v izraelských zahraničnopolitických kruhoch podľa vzoru USA prijímané dvojako. Podľa jedného - optimistického názorového prúdu - vstup nových ČK do EÚ môže prispieť k získaniu nových spojencov v nie najlepšie fungujúcich vzťahoch s EÚ. Podľa druhého - pesimistického prúdu - nové ČK po svojom vstupe do EÚ začnú vo svojich postojoch k izraelsko-palestínskemu konfliktu skôr či neskôr kopírovať postoje starých ČK. V doterajších prístupoch ku krajinám SE zatiaľ prevažovali postoje prvej skupiny, aj keď osvojovanie si SZBP novými ČK a koordinované hlasovanie starých a nových ČK na pôde medzinárodných organizácií v poslednej dobe výrazne posilnili hlasy a postavenie pesimistickej skupiny.

Aj keď sa Izraelu podarilo v predchádzajúcom období zlepšiť vzťahy s niektorými moslimskými a arabskými štátmi regiónu (strategické vzťahy s Tureckom, mierové zmluvy s Egyptom a Jordánskom), tieto aj naďalej ostávajú silne ovplyvňované vývojom izraelsko-palestínskeho konfliktu.

Zásadná zmena nastáva vo vzťahoch Izraela s vybranými krajinami ázijského a afrického kontinentu. Nadviazanie alebo obnovenie diplomatických vzťahov s krajinami tretieho sveta sú praktickým výsledkom úsilia zameraného na zmenšenie izolácie v tejto časti sveta, rozvoj obchodno-ekonomických kontaktov a na ovplyvňovanie stanovísk a politiky týchto krajín voči arabským štátom. Izrael sa v poslednom období snaží najmä o rozvoj vzťahov s Indiou, v ktorej vidí perspektívneho politického a obchodno-ekonomického partnera. Vzťahy s Dillí a ďalšími ázijskými štátmi by v budúcnosti mohli kompenzovať zhoršenie ekonomickej relácie s európskymi krajinami ako Belgicko, Nemecko, Veľká Británia, ktorých obchodná spolupráca s Izraelom sa často mení v neprospech Izraela v závislosti od vývoja izraelsko-palestínskeho konfliktu. Rozvoju užších vzťahov s Čínou stoja v ceste postoje USA.

Štát Izrael udržiava od čias svojho vzniku napäté a komplikované vzťahy s OSN. V dôsledku každoročného prijímania rezolúcií k izraelsko-palestínskemu konfliktu, ktoré vníma ako proti izraelské, Jeruzalem zastáva názor, že súčasná forma svetovej organizácie sa už dávno prežila, jej diskusie a rozhodnutia sú spolitizované a OSN stratila schopnosť konštruktívne riešiť celosvetové problémy, najmä otázky terorizmu. Izraelské rozčarovanie z OSN bolo podčiarknuté zlyhaním diplomatickej kampane na zabránenie prijímania proti izraelským rezolúciám. V zásade jediným stabilným partnerom Izraela na pôde svetovej organizácie sú Spojené štáty, ktoré v predchádzajúcom období tradične vetovali rezolúcie odsudzujúce izraelské kroky voči Palestíncom.

9. Obchodná politika a jej realizácia

Cieľom izraelskej obchodnej politiky:

- úplná integrácia izraelskej ekonomiky do celosvetového obchodného systému, ktorú sa snaží dosiahnuť prostredníctvom nástrojov obchodnej politiky vo vzťahu k obchodu s tovarmi, službami a vo vzťahu k investíciám, duševnému vlastníctvu a vytváraniu vhodného obchodného prostredia.
- podpora a udržiavanie konkurencieschopnosti izraelského exportu pomocou medzinárodných dohôd na podporu obchodu, prístupu na trhy a znižovania netarifných prekážok v obchode
- zvyšovanie efektívnosti zdrojov pomocou reforiem, ktoré skvalitňujú súťaž a transparentnosť vnútorného trhu
- vytváranie vhodného prostredia pre investorov, obchodníkov a spotrebiteľov

Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

WTO - Medzinárodná obchodná organizácia

Izrael je členom WTO od r. 1995 (predtým členom GATT). V rámci WTO Izrael plno rešpektuje základné princípy a normy ako nediskriminácia, dodržiavanie systému pravidiel, transparentnosť, konsenzus v rozhodovacích procesoch, liberalizácia a osobitný prístup k rozvojovým a menej rozvinutým krajinám. Izrael plno implementoval záväzky Uruguajského kola ako aj Dohodu TRIP'S. Aj keď sa Izrael nezasadzuje zvlášť intenzívne za odbúranie ciel a technických prekážok v obchode, zohral aktívnu úlohu v rokovaní o telekomunikačných a finančných službách. Dôležitou v minulom období bola podpora dohody o obchodných aspektoch ochrany práv duševného vlastníctva.

Izrael a EÚ, integračné procesy

Izrael je asociovanou krajinou EÚ v rámci programu o európsko-stredomorskom partnerstve. Asociačná dohoda bola podpísaná v r. 1995. Do platnosti vstúpila až 1.6.2000. K ďalšiemu povýšeniu jeho vzťahov s EÚ došlo v r. 2003 po uzatvorení dohody v rámci tzv. „European Neighborhood Policy“. Napriek vyššie uvádzanému, vzťahy medzi Štátom Izrael a EÚ sú dlhodobu napäté. Hlavným komplikujúcim faktorom je izraelsko-palestínsky konflikt, kde EÚ, ktorá sa stala hlavným finančným donorom Palestínskej samosprávy, presadzuje riešenia nevyhovujúce izraelským predstavám a záujmom. Dobré vzťahy EÚ v palestínskom prostredí a arabskom svete a jej ponuky na dobré služby nie sú Izraelom využívané. Izrael by rád videl EÚ iba ako finančného donora. Takéto vzťahy komplikujú aj prácu spoločných asociačných výborov, ktorých činnosť sa dotýka koordinácie zahraničnej a vnútornej politiky a ochrany ľudských práv. Spolupráca v oblastiach, ktoré nie sú primárne dotknuté vedením izraelsko-palestínskeho konfliktu ako obchod, veda, výskum, zdravotníctvo, high-tech a pod. prebieha inak hladko, pričom obe strany si majú mnohé čo ponúknuť.

Izrael a OECD

Členstvo Izraela v OECD je už iba otázkou krátkeho času. V novembri 2007 dostala izraelská vláda oficiálne pozvanie na zahájenie prístupových rozhovorov s OECD (www.oecd.gov.il). Tím ekonómov z Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj „klub rozvinutých národov“ navštívil Izrael v polovici septembra. Delegácia sa stretla s guvernérom centrálnej banky prof. S. Fischerom a po preštudovaní situácie vypracuje hodnotenie z pohľadu makroekonomických požiadaviek a štrukturálnych reforiem.

Ďalšie členstvo

Od roku 1992 Izrael je členom Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky. Izrael je veľmi aktívny aj v ďalších medzinárodných finančných inštitúciách, ktorých je členom, ako sú: Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD), Medzinárodná finančná spoločnosť (IFC), Multilaterálna agentúra pre poistenie investícií (MIGA), Africká rozvojová banka (AFDB), Ázijská rozvojová banka (ASDB), Medziamerická rozvojová banka (IADB) a ďalšie.

Izrael nie je členom žiadneho ekonomického zoskupenia ale má významné bilaterálne dohody s USA, EÚ a arabskými krajinami Egyptom a Jordánskom (s ostatnými arabskými krajinami má problematické vzťahy).

Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci

Izraelský exportný inštitút - Israel Export Institute: <http://www.export.gov.il>

Izraelský exportný inštitút (IEI) podporuje izraelský vývoz a ekonomickú spoluprácu medzi izraelskými a zahraničnými spoločnosťami. IEI bol založený v roku 1958 pre izraelských vývozcov vedúcimi ekonomickými inštitúciami: Ministerstvom priemyslu a obchodu; Zväzom výrobcov (Hevrat Ha'Ovdim), priemyselným združením Kibbutzov, a Exportného oddelenia vo Federácii obchodných komôr (FICC – Federation of Israeli Chamber of Commerce).

Proexportné aktivity sú zabezpečované cez národný program exportu pre rôzne odvetvia, ale tiež cez individuálnu výpomoc členom IEI (viac ako 2 500 členov zahrňujúcich väčšinu izraelských vývozcov).

- Medzinárodné výstavy:
  - Každý rok IEI pripravuje viac ako 80 izraelských pavilónov a informačné stánky v profesionálnych medzinárodných výstavách vo svete. Výstavy sú vyberané členmi štátnej komisie IEI podľa odvetví.
- Výpomoc pre nových vývozcov:
  - IEI prispieva spoločnostiam pre prvý vstup (vývoz), organizuje im zahraničné odbyty, pripravuje vývoznú infraštruktúru a trénuje manažerov a pracovníkov v témach týkajúcich sa medzinárodného obchodu.
- Ekonomická a finančná poradenská činnosť :
  - IEI poskytuje nasledovné informácie: všeobecne obchodné dohody; exportné zákony, registráciu firmy v zahraničí; stimuláciu vývozom (clo a dane); spôsoby platieb v medzinárodnom obchode; zahraničný obchod (poistenie a menové riziká); možnosti vývozu do danej krajiny; izraelské ekonomické prieskumy; rozbor izraelského exportného trendu.
- Poradenská činnosť na dopravné procedúry:
  - IEI pomáha firmám poradenstvom a informáciami umožňujúce exportérom poslať svoj tovar čo najlacnejšie do daného teritória a najvýhodnejším spôsobom.
- Profesionálny tréning :
  - IEI má najväčší výber tréningových kurzov v závislosti od vývozu a zahraničného obchodu. Viac ako 200 kurzov ročne pre 6,000 účastníkov s prednášajúcimi z univerzít aj priemyselných odvetví. Témy pokrývajú hlavne tieto oblasti: medzinárodný marketing, finančné manažerstvo, telekomunikácie a doprava, Internet a obchodné informácie.
- Nové trhy a špeciálne projekty :
  - IEI vypomáha firmám presadiť sa na nové trhy a zlepšiť pôsobnosť na určitom trhu, organizuje a zabezpečuje firmám rôzne obchodné delegácie, individuálne stretnutia, konzultácie a spolu organizuje veľké medzinárodné výstavy a konferencie v Izraeli.
- Programy technickej a finančnej pomoci a spolupráce:
  - Izrael nie je príjemcom rozvojovej pomoci. Je príjemcom len ekonomickej a vojenskej pomoci zo strany USA, ktorá ale nie je považovaná za pomoc rozvojovú. Na rok 2007 predstavuje vojenská pomoc USA 2,3 mld. USD, pričom do ekonomiky pôjde približne 350 mil. USD. Izrael rozvojovú pomoc poskytuje predovšetkým vo forme školení, kurzov a pod.
- Technická a finančná pomoc pre Slovensko sa dá očakávať v minimálnej miere.

Obchodný režim, systém dovozov a vývozov

Dovozný režim

Obchodné vzťahy medzi SR a Izraelom upravuje Asociačná zmluva Izraela s EÚ. Určité obmedzenia sa vzťahujú predovšetkým na oblasť poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, kde si Izrael chráni svoj trh neúmerne vysokými dovoznými clami ako napr. pri mliečnych výrobkoch a mäse.

Administratívne požiadavky pri dovoze:

- riadne vyplnená obchodná faktúra s uvedením čísla prípadnej licencie
- osvedčenie o pôvode tovaru - EUR 1 alebo prehlásenie vývozu v duchu ustanovenia dohody o voľnom obchode;
- dopravný dokument, v prípade konosamentu môže byť vyžadovaný záznam, že loď nezastavila v arabskom prístave s výnimkou Egypta a Jordánska;

- doklad o priamom transporte medzi SR a Izraelom, popr. doklad, že zásielka zostala v zemi tranzitu neustále pod colným dohľadom
- baliaci list s podrobnými údajmi.
- dovozná licencia, o ktorú môže požiadať len izraelský občan alebo firma v Izraeli riadne registrovaná;
- zvláštne osvedčenie požadované v niektorých prípadoch rezortnými ministerstvami (napr. veterinárne a fytosanitárne certifikáty);
- osvedčenie o splnení miestnych noriem - slovenské osvedčenia nemusia byť akceptované, vydáva Izraelský úrad pre štandardizáciu. Vydávanie a uplatňovanie noriem je v gescii Standard Institute of Israel (<http://www.sii.org.il>), pričom v niektorých prípadoch sa na ich príprave a aplikácii podieľajú aj ministerstvá (napr. oblasť potravín a výrobkov majúcich vzťah k zdravotníctvu je v gescii ministerstva zdravotníctva).
- certifikáty o splnení "kóšer" charakteru potravinárskych výrobkov - zodpovedným orgánom je Hlavný Rabinát (Chief Rabbinate), certifikáty iných rabinátov nemusia byť akceptované;
- splnenie požiadavky na etiketovanie v hebrejšťine.
- Zvláštne povolenie je potrebné pre dovoz zvierat, zbraní, vysielacieho zariadenia, čerstvého mäsa, liečiv a rastlín.

Dovozné clá a dane

- Clá (Customs Duties): Základom pre výpočet dovozného cla je CIF cena dovozu, pričom sadzby sú uvedené v colnom sadzobníku; clo vypočítané z CIF ceny dovozu, tzv. TAMA, tzn. koeficient navýšenia základu pre výpočet dane z obratu (Import Increment Rate), a daň z obratu (Purchase Tax).
- Daň z obratu uvalená na dovozy (Purchase Tax on Imports): 0-95% zo súčtu CIF ceny dovozu a cla vynásobeného príslušným koeficientom navýšeným zo základu pre výpočet dane;
- Ochranné clá (Safeguard Duties): Na limitované množstvo dovážaných tovarov napr. na jedlé oleje
- Antidumpingové clá (Dumping Charges): V prípade, že exportná cena dovážaného tovaru do Izraela je nižšia než je jeho colná hodnota v krajine pôvodu.
- Vyrovňavacie clá (Countervailing Duties): Ak sa dokáže, že dovážaný tovar do Izraela bol v čase jeho výroby dotovaný štátom pôvodu
- DPH (VAT): Na dovoz je pri uvoľnení do obehu daná 15,5 % DPH. Jednotlivé colné sadzby, koeficienty a sadzby dane z obratu sú uvedené v colnom sadzobníku, ktorý je od r. 1988 založený na harmonizovanom systéme.

Tovar dovezený do Izraela môže byť uložený v colnom sklade v prístavoch a na letisku alebo na iných miestach schválených colnými úradmi.

Na dovoz je pri uvoľnení do obehu daná 15,5 % DPH.

Vydávanie a uplatňovanie noriem je v kompetencii Standard Institute of Israel (<http://www.sii.org.il>), pričom v niektorých prípadoch sa na ich príprave a aplikácii podieľajú aj ministerstvá (napr. oblasť potravín a výrobkov majúcich vzťah k zdravotníctvu je v gescii ministerstva zdravotníctva).

Zvláštne povolenie je potrebné pre dovoz zvierat, zbraní, vysielacieho zariadenia, čerstvého mäsa, liečiv a rastlín.

Tovar dovezený do Izraela môže byť uložený v colnom sklade v prístavoch a na letisku alebo na iných miestach schválených colnými úradmi.

Vývozný režim

Vývoz z Izraela nie je všeobecne obmedzený. Výnimkami sú komodity a výrobky zvláštneho a citlivého charakteru, starožitnosti a niektoré živé zvieratá, rovnako ako vývozy do niektorých teritórií.

Rámec zahranično-obchodnej politiky

Obchodné dohody

Izrael má uzatvorené dohody o voľnom obchode s USA, EÚ (Asociačná dohoda), MERCOSUR, Tureckom, Rumunskom, Bulharskom, Kanadou a Mexikom. Medzi Izraelom a Palestínskou národnou správou bola vytvorená tzv. colná únia (na základe Parížskeho protokolu o ekonomickej spolupráci formou tzv. Dočasných dohôd), ktorá vlastne nikdy poriadne nefungovala, najmä z dôvodu teroristických útokov na Izrael (Intifáda v roku 2000) a zvýšeného napätia v pásme Gazy a v oblasti západného brehu Jordána.

Bilaterálne dohody so SR

- Dohoda o leteckej doprave medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Štátu Izrael podpísaná 22.8.1994 v Bratislave – *vykonáva sa*
- Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Štátu Izrael o spolupráci v oblasti fytozdravotnej podpísaná 29.4.1996 v Jeruzaleme – *vstupom SR do EÚ došlo k jej vypovedaniu a nahradeniu adekvátnou dohodou medzi EÚ a Izraelom.*
- Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Štátu Izrael o spolupráci v oblasti veterinárnej medicíny podpísaná 29.4.1996 v Jeruzaleme – *vstupom SR do EÚ došlo k jej vypovedaniu a nahradeniu adekvátnou dohodou medzi EÚ a Izraelom.*
- Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Štátu Izrael o voľnom obchode podpísaná v Bratislave 22.5.1996 – *vstupom SR do EÚ bola vypovedaná a nahradená dohodou medzi EÚ a Izraelom.*
- Dohoda medzi vládou SR a vládou ŠI o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov a z majetku, podpísaná v Bratislave 8.9.1999. – *vykonáva sa.*
- Dohoda medzi vládou SR a vládou ŠI o spolupráci v oblasti poľnohospodárstva, podpísaná v Jeruzaleme 8.2.2000 – *vykonáva sa.*
- Memorandum o porozumení medzi Ministerstvom obrany SR a Ministerstvom obrany ŠI (Bratislava 12.8.1998) – *vykonáva sa.*
- Dohoda medzi vládou SR a vládou Štátu Izrael o podpore a vzájomnej ochrane investícií (Bratislava 8.9.1999, ratifikovaná až 4.6.2003) – *vypovedaná izraelskou stranou. Bude nahradená jednoduchšou verziou akú uplatňuje Izrael voči ostatným EÚ krajinám a ktorá odráža novú situáciu po vstupe SR do EÚ.*
- Dohoda medzi vládou SR a vládou štátu Izrael o vzájomnej pomoci v colných otázkach podpísaná 09.11.2005 v Jeruzaleme – *vykonáva sa.*

10. Daňový systém

Izraelský daňový systém sa delí na 5 základných skupín - dane z príjmu a zo zisku, dane z objemu miezd (platené zamestnávateľom), dane z majetku, dane uvalené na domáci tovar a služby, dovozné dane a poistenie. Na všetky dane sa vzťahujú určité zľavy a výnimky - bližšie informácie sú na web stránke izraelského ministerstva financií www.mof.gov.il

Dane z príjmu a zo zisku

Daň z príjmu

1.1. Daň z príjmu fyzických osôb (Personal Income Tax)

- daň z príjmu plynúcich z aktivít v Izraeli;
- v prípade osobných služieb (práce, podnikateľskej aktivity a pod.) je podľa výšky príjmu aplikovaná 10-50% sadzba;
- v prípade "pasívnych" príjmov (dividendy, príjmy z prenájmu a pod.) je podľa príjmu aplikovaná 30-50% sadzba;

1.2. Daň z príjmu právnických osôb (Corporate Income Tax)

- daň z príjmov plynúcich z aktivít v Izraeli, pričom základ pre výpočet dane je zo zákona upravený v závislosti na inflačnom vývoji;
- u "štandardných" spoločností je aplikovaná sadzba 36%;
- na spoločnosti schválené podľa Zákona o podpore investícií je aplikovaná sadzba 25%, popr. môže byť alternatívne zvolená možnosť daňových prázdnin na 2, 6 alebo 10 rokov;
- príjem spoločností s podielom zahraničných investícií je zdanený 10-25% (podľa podielu zahraničného kapitálu);

1.3 Daň z kapitálových ziskov, resp. z výnosu finančného majetku (Capital-Gain Tax)

- 10% z príjmov z predaja kapitálových investícií a cenných papierov; pri výpočtu základu je zohľadnený inflačný vývoj;

2. Dane z výplaty miezd (Payroll Taxes)

2.1. Daň platená zamestnávateľom (Employer's Tax)

- 4% z celkového objemu miezd;

2.2. "DPH" (VAT) uplatnená na nevládne organizácie

- 8% z celkového objemu miezd nevládných organizácií;

2.3. "DPH" (VAT) uplatnená na finančné investície

- 15,5% z objemu miezd a zisku finančného sektoru;

3. Dane z majetku (Taxes on Property)

3.1 Majetková daň (Property Tax)

- daň uvalená na nevyužitú zem (iná ako poľnohospodárska);
- na zem majúcu charakter zásob je uvalená sadzba 1,2%, na ostatné 2,5%;

3.2 Daň z nákupu nehnuteľností (Real-Estate Purchase Tax)

- 0,5-3,5% z nákupnej ceny nehnuteľností;

3.3 "Land-Betterment" Tax

- daň z kapitálových príjmov z predaja zemi - zisky vygenerované po r. 1994 sú zdanené v rámci štandardného zdanenia príjmov

4. Dane a poplatky uvalené na domáci tovar a služby

4.1. Daň z obratu (Purchase Tax)

- je bežne platená výrobcom;
- 5-95% z veľkoobchodnej ceny finálneho spotrebného tovaru, určitých surovín a polotovaru;

4.2 DPH (VAT)

- 15,5 % z rozdielu medzi celkovými príjmy z predaja a náklady na nákup vstupu a kapitálového tovaru;

4.3. Spotrebná daň na palivá (Fuel Excise)

- 60,- až 1.680,- NIS za každých 1.000 litru paliva (podľa druhu);

5. Dovozné dane

5.1 Clo

- základom pre výpočet je CIF cena dovozu;
- sadzby sú uvedené v colnom sadzobníku;

- medzi SR a Izraelom je aplikovaná Asociačná dohoda medzi Izraelom a členskými štátmi EÚ, na základe ktorej bola zrušená väčšina ciel;

5.2. Daň z obratu uvalená na dovozy (Purchase Tax on Imports)

- 0-95% zo súčtu CIF ceny dovozu a cla vynásobeného príslušným koeficientom navýšeným zo základu pre výpočet dane;
- jednotlivé sadzby dane a koeficienty sú uvedené v colnom sadzobníku;

5.3. DPH (VAT)

- 15,5 % ako u domáceho tovaru a služieb-

Okrem uvedených daní existujú municipálne - miestne dane (tzv. arnona) vypočítavané z obytnej komerčnej plochy vlastnených alebo prenajatých nehnuteľností.

Verejné obstarávanie

Organizácia verejného obstarávania, vrátane charakteristiky základnej právnej normy, inštitúcie verejného obstarávania:

Tendre sa vyhlasujú pre štátne podniky, ktorých je už len niekoľko. Väčšinou sú uverejnené na ich web stránke. V prípade medzinárodného tendra, tento sa uvádza aj v novinách napr. Jerusalem Post alebo Haaretz. Web stránky najčastejšie vyhlasovaných tendrov:

Bezeq, the Israel Telecommunications Corp.	www.bezeq.co.il
Israel Electric Corporation Ltd.	www.israel-electric.co.il
Oil Refineries, Ltd.	www.orl.co.il
Zim Israel Navigation., Ltd.	www.zim.co.il
El Al Israel Airlines, Ltd.	www.elal.co.il
Israel Aircraft Industries, Ltd.	www.iai.co.il
Israel Military Industries. Ltd.	www.imisammo.co.il

Pri tendroch sa zväčša vyžaduje zapojenie miestnych firiem. Pri vyhodnotení sa dáva prednosť izraelským firmám, aj keď toto si Izrael oficiálne neprizná. Okrem toho niektoré veľké neštátne podniky vyhlasujú tendre, ktoré sú väčšinou hodnotene objektívne, vyžaduje sa často výhodnosť z hľadiska značky a zavedenia firmy a jej servis, preto veľké firmy majú svoje zastúpenie v Izraeli. Ak sa chcú slovenské firmy presadiť, je dôležité, aby mali vhodného miestneho partnera, s ktorým sa môžu spoločne uchádzať o tender.

Bankovníctvo a poisťovací sektor

Izraelský bankový systém je pomerne moderný a rozvinutý. Najdôležitejšie banky sú v obmedzenom počte bankových skupín pod dohľadom a riadením centrálnej banky Bank of Israel, ktorá zo zákona plní štandardnú funkciu nezávislých centrálnych bánk. Približne 80% podiel na trhu predstavuje trojica bánk Bank Hapoalim, Bank Leumi le-Israel a Israel Discount Bank. Medzi ďalšie patria United Mizrahi Bank a The First Int. Bank.

V Izraeli je okolo 55 bankových organizácií (od komerčných bánk po špecializované inštitúcie). Ich výrazná koncentrácia vyplýva z opatrení prijatých po kríze v októbri 1983, kedy štát odkúpil akcie najväčších bánk. V súčasnej dobe prebieha odpredaj týchto akcií súkromným investorom, čo je súčasťou širšej bankovej reformy - v uplynulých rokoch boli v rôznom rozsahu privatizované podiely v bankách Hapoalim, Leumi, Israel Discount a Mizrahi.

Medzi reformné opatrenia posledných rokov ďalej patrí menovanie nezávislých guvernérov do čela jednotlivých bánk, popr. ako správcu štátnych podielov, kontrola nad užívaním rezerv iných fondov, odpredaj dcérskych spoločností bánk a obmedzenie vlastníckych podielov bánk v nebankových spoločnostiach. Cieľom týchto krokov je ešte viac spružniť bankový sektor, zvýšiť konkurenciu na trhu, zvýšiť jeho transparentnosť a obmedziť vplyv štátu.

I keď je pôsobenie zahraničných bánk v Izraeli povolené, ich prítomnosť zostáva veľmi obmedzená. Jedným z hlavných dôvodov nezáujmu o zriadenie pobočky je veľmi limitovaný

potenciál na trhu maloobchodného bankovníctva. Zahraničné banky navyiac nepotrebuju k poskytovaniu veľkoobchodných služieb priamu prítomnosť v teritóriu.

V oblasti poisťovníctva existuje podobná koncentrácia ako v bankovom sektore. Päť najväčších skupín Migdal, Clal Insurance, The Israel Phoenix, Harel Insurance Inv. a Menorah kontroluje asi 80% trhu. Poisťovníctvo je regulované predstaviteľom MF Izraela, tzv. „Commissioner of Insurance“. Poistenie (National Insurance Contribution) z príjmov fyzických osôb - podľa štruktúry a výšky príjmov.

Priame zahraničné investície

PZI neboli v roku 2008 také silné ako v predchádzajúcich dvoch rokoch. Aj napriek tomu podľa doterajších výsledkov dosiahli úroveň takmer 10 mld. USD. Akciový trh spôsobil investorom najväčšie straty za posledných 25 rokov. V priebehu roku 2008 došlo k posilňovaniu šekelu, ku koncu roku bol kurz k USD prakticky na tej istej hodnote ako na začiatku t.j. 3,8 ILS/USD. Navyiac sa ukázali inflačné tlaky, kedy celková inflácia dosiahla podľa predbežných odhadov 3,5% a dostala sa tak mimo hranice inflačného cieľa vlády, ktorý pre rok 2007 činil 1% - 3%. Hlavná úroková miera centrálnej banky činila na konci roku 2008 1,75%.

Medzi oblasti z najväčším nárastom investícií patria: Agrotechnológia, biotechnológia, ochrana dát, internetové technológie, zdravotnícke zariadenia, nanotechnológia, optika, bezpečnosť a ochrana, polovodiče, software a telekomunikácie.

Medzi najväčšie investície posledných rokov patril predaj 80 % akcií Iscar americkej spoločnosti Berkshire Hathaway (W.Buffett) v celkovej hodnote 5 mld. USD. Najviac investícií išlo do sektoru Hi-Tech, najmä do telekomunikácií, do R&D v oblasti prírodných vied, do priemyselného software, elektroniky (polovodiče) a do internetu.

Medzi najväčších US investorov v Izraeli patria firmy ako Berkshire Hathaway, Microsoft, Pratt&Whitney, AOL Time Warner, Intel, IBM, Boeing Enterprises, Cisco Systems, General Electrics, Lucent, 3Com, Hewlett Packard, Motorola a Sun Microsystems. Z európskych firiem sa etablovali v Izraeli Siemens, DaimlerChrysler, Volvo, Cable&Wireless, Baan, Volkswagen, Deutsche Telecom, L'Oreal, British Telecom, Danone a Unilever. Medzi najväčších ázijských investorov patria Samsung Electronics, Daewoo, Nomura, Hutchison Telecom, LG Group, Sony, Hyundai, Acer Computers, Fuji a Honda.

Izraelským PZI v SR – nepatrí popredné miesto, ich priamy podiel na celkových investíciách v prvej dvadsiatke štatistiky neuvádzajú. V poslednom období narastá záujem izraelskej strany najmä o nehnuteľnosti. V súčasnosti viacero izraelských spoločností skúma možnosti investovať do nehnuteľností na Slovensku nielen do výstavby rezidenčných štvrtí a administratívnych budov, ale aj v rámci cestovného ruchu. Investície v priemyselnej výrobe sa orientujú na menšie výrobné firmy. Rastie záujem o investovanie v Hi-Tech sektore, v súčasnosti je rozpracovaných viacero projektov v oblasti softvérových služieb a telekomunikácií.

Podpore prílivu PZI do Izraela napomáha agentúra Investment Promotion Center (úroveň odboru) kompetenčne patriaca pod Izraelské ministerstvo priemyslu, obchodu a práce. Ponúka zahraničným investorom prepracovaný balíček investičných stimulov a služieb vrátane daňových prázdnin až do výšky 10 rokov (špeciálna schéma priorít) a finančné granty pre R&D projekty. Všetky svoje projekty a služby realizuje outsourcingom. Podrobné informácie sú prístupné na www.investinisrael.gov.il

11. Základná charakteristika hospodárstva

Izrael je priemyselným štátom s pomerne vysokou životnou úrovňou s rozvinutým systémom trhového hospodárstva. Má nepriaznivé prírodné podmienky a nedostatok surovínového bohatstva (ťažia sa hlavne fosfáty, vápenec a liadok). Základ hospodárstva predstavuje vyspelá priemyselná výroba a intenzívna poľnohospodárska výroba, ktorá je sústredená prevažne do tzv. kibucov a moshavov. Za súčasnú kvalitatívne vysokú úroveň stavu ekonomiky vďaka Izrael predovšetkým rýchlemu skoku hospodárstva hlavne s využitím Hi-Tech priemyslu. K najdôležitejším odvetviám izraelskej ekonomiky patrí obranný, elektrotechnický (telekomunikácie, informačné technológie) a softvérový priemysel, chemický a farmaceutický priemysel (biotechnológie a genetické inžinierstvo) a potravinárstvo. Mimoriadne postavenie má predaj a spracovanie diamantov. Diamantová burza v Tel Avive je tretia najväčšia na svete. Taktiež dôležitou črtou hospodárstva zohráva spracovanie základných surovín a ich následný export, čím sa dosahuje vysoký stupeň pridanej hodnoty. Izraelská ekonomika je kontrolovaná 12 domácimi finančnými skupinami so silným prepojením na zahraničných, najmä amerických investorov (skupina bratov Borovichovcov, Saban Group, konzorcium Cerberus – Gabriel, skupiny S. Ofera, N. Danknera, Sh. Arisonovej, Ch. Bronfmana, M. Bronfmana, Y. Tshuvu, L. Levieva, Tz.Binu a E. Fishmana rod. Weissman), ktoré kontrolujú až 60% podnikov. Pretrvávanie systému silnej koncentrácia finančného kapitálu, ktorý už v iných západných ekonomikách neexistuje, je tolerované zo strany štátu, nakoľko prispieva k vstupu silných zámorských investorov najmä židovského pôvodu do izraelskej ekonomiky. Izrael je silne závislý od zahraničného obchodu.

Izraelské hospodárstvo je charakteristické svojím výkonom a vysokou technologickou úrovňou produkcie. Hospodársky vývoj v roku 2008 je ukázkou ekonomickej sily za komplikovanej politicko – bezpečnostnej situácie a za prebiehajúcej krízy na svetových finančných trhoch. Rast HDP podľa predbežných údajov činí za celý minulý rok 4,1 %. Rast bol silnejší najmä v prvom polroku, v treťom štvrtroku bolo zaznamenané spomalenie rastu. V poslednom štvrtroku bol rast nulový.

Čo sa týka nezamestnanosti, v roku 2008 došlo k jej miernemu zvýšeniu. V januári roku 2008 bola nezamestnanosť pod 7 %, postupne vznikali pracovné príležitosti, ale po letných mesiacoch došlo k prepúšťaniu, vrátane zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním a na konci roku 2008 tak nezamestnanosť dosiahla 7,2%. Za mesiac december roku 2008 bolo prepustených 17,5 tisíc zamestnancov, čo je rekord za posledných dvadsať rokov.

V súvislosti s poklesom hodnoty dôchodkových fondov sa stará vláda uzniesla na štátnych zárukách dôchodkov pre všetkých zamestnancov, ktorí majú viac ako 57 rokov. Toto opatrenie ešte nie je schválené. Niektoré izraelské banky vykázali vyššie riziká vzhľadom k expozícii voči finančným inštitúciám v USA, ktoré zbankrotovali. Izraelské banky na príkaz centrálnej banky previedli hĺbkovú revíziu všetkých úverových portfólií, ktorých objem presahuje 700 mld. ILS.

Logickým dôsledkom znižovania exportných aktivít v dôsledku obmedzenia na svetových trhoch v 4Q bolo zníženie výberu daní. Plánovaný deficit štátneho rozpočtu 1,6 % HDP presiahol 2,1 % HDP. V decembri schválila izraelská vláda ekonomickú stimuláciu firemného sektoru 25 mld. ILS. Devízové rezervy dosiahli na konci roku 2008 najväčšie hodnoty v histórii a to 41,1 mld USD.

Prvý štvrtrok roku 2009 sa nesie v znamení predčasných volieb a prebiehajúcej svetovej ekonomickej krízy. Nebol schválený rozpočet na rok 2009 a predpokladá sa, že Inštitút rozpočtového provizória bude využívaný až do apríla roku 2009. Na izraelských finančných trhoch sa odráža nízka likvidita. Zároveň dochádza k zvyšovaniu nezamestnanosti vo všetkých sektoroch hospodárstva, pretože dochádza k obmedzovaniu exportných možností. Väčšia vlna prepúšťania má podľa expertov nastať v druhej polovici mesiaca apríl roku 2009. Centrálna banka predikuje úroveň nezamestnanosti na konci roku 2009 vo výške 8,5 %.

Hodnotenia kredibility Izraela medzinárodnými ratingovými spoločnosťami

Standard & Poor's : A+ (01.2008) so stabilným výhľadom

Moody's : A2 (01.2008) s pozitívnym výhľadom

Fitch: A (01.2008) so stabilným výhľadom.

12. Hlavné odvetvia hospodárstva

Aj napriek tomu, že Izrael nemá dostatočné prírodné bohatstvo, jednou z jeho výhod je jeho vysokokvalifikovaná pracovná sila, množstvo vedeckých inštitútov a R&D centier. V súčasnosti je priemysel Izraela prioritne zameraný na produkciu s vysokou pridanou hodnotou s rozvojom produkcie založenej na vlastných vedeckých a technologických inováciách.

Percentuálny podiel jednotlivých ekonomických odvetví na tvorbe HDP

Odvetvie	2008	2007	2006
Priemysel	13,3 %	13,3%	13,2%
Poľnohospodárstvo	1,3%	1,4%	1,5%
Stavebníctvo	4,4%	4,4%	4,3%
Doprava a telekomunikácie	6,3%	6,3%	6,2%
Finančníctvo	23,3%	23,1%	23,2%
Cestovný ruch	9,3%	9,4%	9,4%

Zdroj: Centrálny štatistický úrad - Izrael.

Import SR z Izraela (v mil. USD)				
Názov odvetvia	2007	2008	v % 08/07	v % 2008
Telekomunikačné zariadenia	4,40	13,50	206	47
Priemyselné výrobky a optické zariadenia	0,90	2,30	159	8
Stroje a zariadenia	1,40	2,00	44	7
Guma a plasty	3,40	1,80	-47	6
Chemikálie a oleje	1,90	1,50	-19	5
Iné	6,50	7,40	13	27
Spolu	18,50	28,50	54	

(Zdroj: Ministerstvo priemyslu, obchodu a práce ŠI)

Export SR do Izraela (v mil. USD)				
Názov odvetvia	2007	2008	v % 08/07	v % 2008
Autodoprava	4,60	17,50	346	35
Stroje a zariadenia	2,60	16,80	601	34
Guma a plasty	1,70	3,90	218	8
Papier	2,40	2,70	109	5
Kovy	0,80	2,30	280	5
Iné	5,90	8,50	131	13
Spolu	18,00	51,70	187	

(Zdroj: Ministerstvo priemyslu, obchodu a práce ŠI)

Priemysel

Rozvoj priemyslu v Izraeli stále napreduje. K hlavným priemyselným odvetviam okrem Hi-Tech patrí spracovanie diamantov, strojárstvo, elektrotechnický priemysel, softvérový priemysel, chemický a farmaceutický priemysel, stavebníctvo a taktiež potravinársky priemysel. Pokiaľ pred 15 rokmi boli najviac rozšírené tradičné priemyselné odvetvia a predovšetkým obranný priemysel, dnes sú izraelské spoločnosti orientované najmä na nové odvetvia technológie ako sú biotechnológia, agrotechnológia, nanotechnológia, softvéry, telekomunikácie, polovodiče, bezpečnosť a ochrana, optické zariadenia, internetové technológie, zdravotnícke zariadenia a ochrana dát.

Nerastné bohatstvo Izraela je obmedzené. K dispozícii sú určité zásoby medi, fosfátov, draselných a brómových solí, síry, hlinky, magnézia, vápenca a stavebného kameňa. Zmenu oproti predchádzajúcemu obdobiu predstavujú nové objavené zásoby zemného plynu na pobreží Stredozemného mora pri meste Ashdod a Ashkelon. Aktuálne odhady hovoria o zásobách 40-50 mld. m³, čo zodpovedá asi 15-ročnej spotrebe izraelského hospodárstva. Izraelský spracovateľský priemysel sa orientuje predovšetkým na odvetvia s vysokou mierou pridanej hodnoty. Za posledné obdobie bol silný nárast podporený z minulých rokov pokračujúcim presunom z tradičných odvetví (hlavne ľahký priemysel) na odvetvia využívajúcich vyspelé technológie (Hi-Tech), čo plne zodpovedá prioritám vlády. Postupne sa tradičné výroby presunuli do okolitých menej rozvinutých štátov (Egypt a Jordánsko), vrátane palestínskych území. Ide hlavne o textilný a obuvnícky priemysel. Rovnako ako pre "low-tech" sektory bol minulý rok málo priaznivý aj pre stavebníctvo.

Podiel priemyselnej výroby na tvorbe HDP mierne prekračuje 13 % a zaisťuje zamestnanie pre približne 340 tisíc pracovníkov. V roku 2008 vyprodukovala priemyselná výroba viac ako 90 mld. NIS. Jej tempo rastu sa pohybovalo medzi 5 % až 10 % podľa konkrétnych odborov. V rokoch 2006 – 2008 rástli investície do priemyslových strojov o viac než 15 %.

Vzrástla predovšetkým produkcia v Hi-tech (elektronika, avionika, farmácia) o 20 %. Pozadu nezostala ani výroba plastov, avšak koncom roku 2008 sa aj tu objavili prejavy ekonomickej kontrakcie. Odbory, označované ako low tech (textilný priemysel, gumárenský priemysel) v roku 2008 úplne stagnovali.

Vláda ŠI investuje veľké sumy do ekonomického rozvoja R & D a to najmä informatiky, komunikačnej techniky, medicínskych odborov, biotechnológie a nanotechnológie.

Tradične dôležitým odvetvím je zbrojná výroba. Nedá sa stanoviť jej objem, lebo veľa štatistík nie je zverejnených. Zamestnáva asi 10 % zamestnancov v priemysle a na exportnom výkone sa v roku 2008 podieľalo cca 5 mld. USD.

Hi-Tech

V súčasnosti je aktívnych vyše 3 000 Hi-Tech spoločností, ktorých každoročne pribúda okolo 250. Toto množstvo predstavuje druhé najväčšie zoskupenie na svete po Silicon Valley v USA. Izraelské rizikové investičné fondy (Venture Capital), ktorých je vyše 60, majú vlastníctvo v približne 450 portfóliach spoločností a disponujú s 2,5 mld. USD na nové investície. Viac ako s 130 izraelskými firmami sa obchoduje na zahraničných burzách, v USA – Nasdaq je to 100 a na európskych burzách je knihovaných približne 30 spoločností. Najväčší rozmach za posledných 10 rokov zaznamenal softvérový obchod, ktorý za toto obdobie vzrástol o vyše 700%, s ročným objemom predaja vo výške takmer 3,6 mld. USD, čo predstavuje 7,8 % z celkového exportu Izraela.

Najvýznamnejšie faktory ovplyvňujúce Izrael ako Hi-Tech centrum:

- veľmi účinný rizikový kapitál (prevažne v softvérovom priemysle)
- bohaté obchodné združenia s odborným zázemím
- dostupné pôžičky pre vojenské technológie
- medzinárodne uznávané univerzitné inštitúcie (napr. Technion v Haife, Univerzita Jeruzalem)

- štátna podpora R&D, technológie inkubátorov a Start up spoločností (napr. Úrad hlavného vedca (Chief Scientist's Office), patriaci pod Ministerstvo priemyslu, obchodu a práce, disponuje ročným rozpočtom 1,3 mld. ILS (približne 8 mld. Sk)
- vládou podporované programy
- investície veľkých nadnárodných spoločností (Microsoft, Intel, IBM, Cisco, Texas Instruments a HP)
- zvýšená prítomnosť medzinárodných finančných inštitúcií v Izraeli.

Stavebníctvo

Stavebníctvo pri mierne klesajúcom podiele na tvorbe HDP – teraz 4,3 % zamestnáva asi 4 % zo všetkých pracovných síl. V celom stavebnom odvetví sa v druhej polovici roku 2008 odrazila finančná kríza. Rástli úrokové sadzby hypotečných úverov. Na konci roku 2008 bolo na trhu k dispozícii viac ako 10 tisíc bytov vystavaných súkromnými stavebnými spoločnosťami, z toho 8 tisíc bolo v rôznom štádiu výstavby. V porovnaní s rokom 2007 to znamená takmer o tisíc bytov menej k ponuke. Pri zarátaní výstavby obchodných a kancelárskych centier, však došlo k nárastu stavebnej výroby v roku 2008 o 1,3%.

Z hľadiska smerovania výstavby a investícií sa ukazuje, že evidentne klesá záujem o periférie v blízkosti hraníc. Táto situácia vedie k pretlaku stavebných činností predovšetkým v Tel Avive a jeho okolí. V tejto oblasti, ktorá sa nazýva Dan, môžeme hovoriť v priebehu roku 2008 o udržaní trendu výstavby a to tak v oblasti nerezidenčných, tak aj rezidenčných stavieb.

Informácie o stavebnom priemysle: www.acb.org.il

Poľnohospodárstvo

Za posledných 20 rokov izraelské poľnohospodárstvo prerobilo radikálne zmeny vo výnosoch, výrobných technológiách a veľkosti výrobných celkov, ktoré viedli k výraznému nárastu výnosov a znižovaniu pomeru počtu pracovníkov v poľnohospodárstve. Rastlinná produkcia vzrástla v roku 2008 približne o 10 %. Rovnako ako v roku 2007 aj v roku 2008 sa do Izraela priviezlo viac ako 4 milióny ton obilia.

Vlastníctvo a organizácia výroby má obvykle jednu z dvoch foriem – kolektívnu (kibuc), alebo družstvá vlastníkov rodinných fariem (mošav, ktorý združuje obvykle 60 – 100 fariem). Obe formy družstevného sektoru spoločne zabezpečujú cca 83 % poľnohospodárskej výroby. Ekonomický úpadok mnohých kibucov vedie k hľadaniu iných modelov hospodárenia. Rada pôvodne poľnohospodárskych podnikov tiež zriadila pridruženú priemyselnú výrobu. Rast ekonomických aktivít bol v roku 2008 podstatnejší a dosiahol takmer 5 %. Všetky hospodárske aktivity (vrátane pridružených výrob) dosiahli viac ako 1,45 mld. NIS.

Izraelčania hospodária vo veľmi nevýhodných prírodných podmienkach, keďže 50 % plochy Izraela tvorí Negevská púšť. Negev je pre rozvoj poľnohospodárstva bez veľkých investícií úplne nevhodná, cca 15,5 % tvoria parky a lesy, 6,3 % pastviny a len 18,3 % tvorí orná pôda. Ďalším negatívne pôsobiacim faktorom je kríza v zásobovaní izraelského hospodárstva vodou. V posledných rokoch pravidelné suchá prispeli ku kritickému zníženiu zásob vody v prírodných rezervoároch (Galilejské jazero). Hojné dažde v zimných sezónach v rokoch 2002 – 2005 síce do značnej miery prirodzené zásoby použiteľnej vody obnovili, ale aj bez ohľadu na túto skutočnosť je spotreba vody v poľnohospodárstve naďalej hodnotená ako disproporčne vysoká. Z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy je asi 54 % zavlažovaná a poľnohospodári sa tak podieľajú z približne 60 % na celkovej izraelskej spotrebe sladkej vody. Môžu si to dovoliť najmä kvôli tomu, že asi 30 % ceny vody spotrebovanej v poľnohospodárstve je dotované. Z dôvodov krízy v zásobovaní vodou predchádzajúca vláda navrhla postupné odbúranie týchto dotácií za účelom podpory úspor.

Riešenie problému s vodou prebieha dvomi spôsobmi. Na jednej strane znižovaním poľnohospodárskej spotreby, a to postupnou zmenou štruktúry produkcie, využitím vedecko technických poznatkov k zníženiu spotreby na jednotku produkcie. Na druhej strane zväčšovaním disponibilných zdrojov výstavbou odsolovacích kapacít a využívaním recyklovanej odpadovej vody. Odsolovacie závody dosiahli na konci roku 2008 rekordné kapacity spracovania morskej vody v objeme viac ako 400 miliónov metrov kubických. Čo sa týka recyklácie, v roku 2008 sa takto upravilo 550 miliónov metrov kubických vody pre ďalšie použitie v poľnohospodárstve a v zavlažovaní. Nevýhodné prírodné podmienky sa snaží Izrael vyvažovať inováciami a výskumom. (biotechnológia, kvapkové závlahy)

Vláda ŠI sa usiluje o liberalizáciu a odstraňovanie dovozných obmedzení. Dovoz totiž komplikujú zákazy o dovoze niektorých výrobkov a ďalšie predpisy (napr. kašrut tj. Náboženské zásady pre prípravu potravín).

Podľa základného zákona pôdu zásadne vlastní izraelský štát a jej predaj je možný len vo výnimočných prípadoch. V dôsledku tohto štát vlastní asi 93 % veškerej pôdy. Ostatné subjekty si ju musia prostredníctvom štátnej agentúry Israel Land Administration (ILA) prenajímať, a to zpravidla na 49 rokov. V rokoch 2006 – 2008 však došlo k určitému uvoľneniu prísnych pravidiel a časť pôdy bude postupne odpredávaná súkromným majiteľom.

Informácie o činnosti všetkých izraelských kibucov: www.kia.co.il

Služby

Terciálny sektor zahrňujúci obchod, cestovný ruch, finančný a poisťovací sektor a ostatné služby, má najväčší podiel na tvorbe HDP (cca 65%) a je súčasne najväčším zamestnávateľom (približne 610 tisíc osôb, okolo 25 % celkovej pracovnej sily). Významnou oblasťou je cestovný ruch i keď zamestnáva relatívne malé množstvo pracovníkov, avšak je previazaný ďalšími službami, ktoré spolu súvisia.

Izrael patrí ku krajinám s intenzívnym turistickým ruchom vzhľadom na svoje prírodné pomery a z historicko-kultúrneho hľadiska. V turistickom ruchu sa v rokoch 2007 – 2008 podaril obrat predchádzajúcej pesimistickej situácií vyvolanej vojnovým konfliktom v roku 2006.

Zahraničných turistov v izraelských hoteloch prenocovalo za rok 2008 viac ako 2,3 miliónov. Čo sa týka domácej turistiky, počet prenocovaní v hoteloch dosiahol 4,1 milióna. V izraelských hoteloch majú turisti k dispozícii takmer 120 tisíc lôžok v 46 tis. izieb. Príjmy hotelov v roku 2008 mierne presiahli úroveň roku 2007 a dosiahli takmer 10 mld. NIS. Podiely zostali podobné predchádzajúcemu roku, teda zo 44 % sa na výsledku pričínili hotely pri Červenom a Mŕtvom mori. Jeruzalem a Tel Aviv prispeli 27 %, kibuce a mošavy 7,5 %. Tiberias zaznamenal v dôsledku vojny pokles využitia hotelových služieb o 3,3%. Celková obsadenosť hotelov v roku 2008 dosiahla 49,9 %.

Doprava

Sektor dopravy a spojov (telekom) tvorí približne 12% HDP podnikateľského sektoru a zamestnáva okolo 152 tisíc pracovníkov (5,1 % z celkovej pracovnej sily).

Cestná doprava – predstavuje 15 tisíc km komunikácií, z toho viac ako 4 tisíc má medzimestský charakter. Diaľnice spájajú Tel Aviv s Jeruzalemom, Haifou a Beer Sheva, v celkovej dĺžke 230 km. Štatistiky uvádzajú celkovo 3 mil. vodičov a jedno cestné vozidlo pripadá na 1,5 vodiča. Diaľnica č.6 spájajúca sever a juh krajiny je spoplatnená, poplatky sú vyberané elektronicky. Autobusová doprava je sprivatizovaná, medzimestskú a mestskú dopravu zabezpečuje okolo 6 tisíc autobusov spoločnosťami Egged a Dan, ktoré majú na trhu takmer monopolné postavenie.

Práve železničná doprava zažíva v roku 2008 – 2009 „revolúciu“. Táto revolúcia sa týka nielen osobnej železničnej prepravy, ale posledné roky aj nákladnej prepravy.

Osobná železničná preprava – počet prepravujúcich osôb železnicami rastie ročne o 12 – 15%. V roku 2008 bolo prepravených 34 mil. cestujúcich a v roku 2012 by malo byť prepravených až 55 mil. cestujúcich.

Nákladná železničná preprava – rok 2008 bol pre tento druh nepriaznivý. Negatívna situácia vznikla dosahom globálnej finančnej krízy vo svete a izraelské železnice nie sú schopné nakupovať nové vlaky. V budúcnosti sa plánuje úplne nahradiť (prípadne kombinovať) nákladnú autodopravu, železničnou. Pokračuje sa vo výstavbe železničných tratí, ktoré budú určené len pre prepravu nákladov.

Výstavba nových železničných tratí a kontajnerových prekladísk pokračuje a konečné práce sú naplánované na rok 2010 – 2012. Výstavba nových tratí je určená aj pre osobnú a aj pre nákladnú prepravu. Izraelské železnice v súčasnosti začali výstavbu úplne nových tratí a zároveň pokračujú v zdvojovaní tratí určených na nákladnú prepravu.

Vo výstavbe sú trate:

- Kyriat Mockin - Netanya
- Kfar Saba – Herzliya
- Tel Aviv – Jeruzalem („rýchla trať“- len 25 min.)
- Lod – Beer Sheva

V ďalšej 5ročnici sa plánuje výstavba tratí:

- Ashqelon – Beer Sheva
- Haifa – Afula
- Akko – Karmiel
- Eilat – Beer Sheva

Letecká doprava – najväčšie letiská sú v Tel Avive (Ben Gurion International) a v Eilate (juh) a v Haife (sever). Tieto tri letiská prepravili v roku 2005 vyše 8,6 mil. cestujúcich. Medzinárodné pravidelné linky sú iba z letiska Ben Gurion. Národným leteckým prepravcom je spoločnosť El-Al, sprivatizovaná v roku 2004. Najsilnejšou charter-ovou a vnútroštátnou spoločnosťou je Arkia, ktorú v roku 2005 sprivatizovali zamestnanci. Ďalšou spoločnosťou je Israir. Celkovo do Tel Avivu prevádzkuje lety 40 medzinárodných leteckých spoločností. Z hľadiska destinácií tvorí 50% výkonov EÚ, USA predstavuje 15 %.

V roku 2008 odbavili všetky 3 medzinárodné letiská v Izraeli viac ako 11 mil. cestujúcich na komerčných medzinárodných spojoch (rast činil 10,7 % oproti roku 2007). Drtivý podiel na leteckej preprave mal v roku 2008 letisko Ben Gurion. Charterové lety v roku 2008 využilo viac ako 2 mil. cestujúcich.

Lodná doprava, prístavy – Izrael má spolu 5 námorných prístavov, z toho iba 3 majú medzinárodný význam: Ashdod, Haifa a Eilat. Kapacita prístavov nepostačuje a preto sa vláda zaoberá projektmi ich rozšírenia, napr. o nový terminál v Haife, ktorý by mal slúžiť pre tranzit tovarov do arabských krajín. V súčasnosti prebieha privatizácia všetkých prístavov, ktoré budú pretransformované do jednotlivých obchodných spoločností. Spoločný výkon prístavov ako jedného organizačného celku bol v roku 2005 okolo 37,8 mil. ton vo vykládke a 19,1 mil. ton v nakládke. Vláda pokračovala v roku 2005 v privatizácii prístavov a zároveň ich rozdelila na samostatné obchodné spoločnosti.

Vo všetkých izraelských prístavoch spolu bolo v roku 2008 vyloženého 39,7 miliónov ton tovaru a naloženého 21 miliónov ton tovaru. Loďami do Izraela pricestovalo v roku 2008 10 tisíc turistov. Vláda v roku 2008 pokračovala v prípravách privatizácie prístavov, zároveň ich rozdelila do samostatných obchodných spoločností.

Telekomunikácie

Izraelská telekomunikačná sieť, jej R&D a výroba zariadení patria k svetovým lídrom. Najväčšia spoločnosť Bezeq, ktorá bola v roku 2005 sprivatizovaná, prevádzkuje vyše 3 mil. digitalizovaných priamych liniek, čo zodpovedá takmer 100 % pokrytiu trhu. V oblasti

medzinárodných služieb sú na trhu aj ďalšie spoločnosti. Domáce spojenie je vedené káblami a mikrovlnovými vysielačmi, zahraničné spojenie je zaisťované 3 podmorskými káblami a 3 družicami Intelsat. Mimoriadne popularite sa na trhu teší prevádzkovanie mobilnej siete, kde medzi najväčších hráčov patria Cellcom, Orange/Partner, Pelephone a MIRS. Používané sú dva systémy GSM a CDMA. Trh s telekomunikáciami je liberalizovaný. Medzi prevádzkovateľov internetu patrí 10 veľkých a vyše 100 menších firiem, ktoré poskytujú služby vyše 3 mil. užívateľom. Vyše 97 % domácností má prístup ku káblovej TV, reálne využitie je cca. 80 %. Televízne vysielanie celonárodne vysielajú 4 verejné a 2 komerčné kanály. Rozhlasový signál vysiela cca. 150 verejných národných staníc a 25 lokálnych komerčných staníc. Izrael prevádzkuje aj vlastnú prieskumnú družicu EROS.

Káblová televízia má podiel na trhu celkom 73 % a predstavujú ju 4 veľké firmy (Matav, Yes, Hot a Arucei Zahav). Ponuka kanálov sa stále rozširuje, pribúdajú aj čisto internetové projekty. Mnohé z nich sa chceli začať pôsobiť už v roku 2008 avšak ich realizácia je vzhľadom k ekonomickej situácii neistá.

Energetika

Z energetického hľadiska má Izrael vzhľadom na svoje účinkovanie na medzinárodnej scéne mimoriadne špecifické postavenie. Nie príliš ideálne susedské vzťahy s okolitými arabskými krajinami mu predurčili úplnú izoláciu aj v oblasti energetiky. Z tohto dôvodu Izrael ani nie je napojený na žiadnu medzinárodnú energetickú sústavu a všetku energiu získava z vlastných zdrojov. Je zdrojom energie aj pre Palestínske územia. Má významnú ťažbu zemného plynu a elektrickú energiu získava z tepelných elektrární. Z bezpečnostných dôvodov nemá atómovú elektrárňu a z klimatických dôvodov ani vodnú elektrárňu. Táto skutočnosť a najmä zvyšujúca sa energetická náročnosť rozrastajúceho sa vyspelého priemyslu núti Izrael k maximálnej racionalizácii ako pri výrobe, tak aj pri distribúcii a spotrebe energií. Samotnú výrobu elektrickej energie zabezpečuje štátna energetická spoločnosť Israel Electric Corporation (IEC), ktorá patrí k najväčším firmám v Izraeli (10 tisíc zamestnancov). IEC má aj monopol na prenos a distribúciu elektriny (2 mil. odberateľov). V súčasnosti sa Izrael snaží o diverzifikáciu vstupných palív, keď jednotlivé tepelné elektrárne postupne nahrádzajú uhlie plynom. Ročná výroba elektrickej energie predstavuje okolo 53 GWh, v prevádzke je 16 elektrární, z toho 6 hlavných, tepelných. Prenosová a distribučná sieť má kapacitu 14,435 MVA s celkovo 724 km sietí 400 KV a 4650 km sietí 161 KV. Izrael plánuje vybudovať ďalšie nové elektrárne predovšetkým na zemný plyn. Väčšia časť dodávok zemného plynu bude pochádzať z Egypta. Aby sa však zabránilo závislosti na jednom zdroji, Izrael i naďalej počíta aj s výstavbou novej uhoľnej elektrárne pri Ashkelone. Doteraz známe zásoby zemného plynu sú odhadované zhruba na 20 rokov, preto Izrael intenzívne pracuje na výskume využívania obnoviteľných zdrojov.

Ministerstvo národnej infraštruktúry zverejnilo nasledujúce očakávané objemy spotreby zemného plynu v roku 2010: 4,5 miliárd metrov kubických na výrobu elektrickej energie, 3 miliardy metrov kubických pre ďalšiu priemyselnú potrebu (veľkoodberatelia) a 0,5 miliardy metrov kubických pre potreby domácností a iných maloodberateľov. Zo zemného plynu by v roku 2010 malo byť produkované asi 30 % - 40 % elektrickej energie.

Ropy nakupuje Izrael na voľnom trhu, najväčšie dodávky ropy smerujú do Izraela z Ruska (až 90 %) a krajín okolo Kaspického mora. Priamo v Izraeli bolo po veľmi dôkladnom skúmaní nájdených asi 500 drobných ložísk ropy. Najvýznamnejšie z nich sa nachádzajú v Negevskej púšti v Rotem Jamin.

Uhlie si Izrael zabezpečuje na základe dlhodobej zmluvy s Juhoafrickou republikou (asi 50 % dodávok), Austráliou, Poľskom, USA a Kolumbiou. So spaľovaním čierneho uhlia neskončí Izrael ani pri väčšom prechode na spaľovanie zemného plynu – dovoz bude s ohľadom na celkový nárast spotreby elektrickej energie aj naďalej rásť.

13. Základná štatistika zahraničného obchodu so SR

Tab. : Obchodná bilancia 2004-2007 (v mld. USD)

	2004	2005	2006	2007
Vývoz	33,7	42,6	46,8	54,1
Dovoz	40,5	44,9	47,8	56,6
Obrat	74,2	87,5	94,6	110,7
Saldo	- 6,8	- 2,3	- 1,0	- 2,5

Prameň: Centrálny štatistický úrad Izraela

Tab.: Zahraničný obchod SR január až december 2008 (a rovnaké obdobie v 2007 v tis. EUR)

	2007	2008
Vývoz	26882	35864
Dovoz	27844	33333
Obrat	54726	69197
Bilancia	-962	2531

Izrael si už dlhodobo zachováva negatívnu obchodnú bilanciu. V roku 2007 dosiahol dovoz tovarov celkovú výšku 56,6 mld. USD, pričom vývoz zaznamenal celkový objem 54,1 mld. USD, čo predstavuje deficit obchodnej bilancie – 2,5 mld. USD. Najväčším obchodným partnerom vo vývoze boli USA (38,4%) a krajiny EÚ (27,9%). V dovoze bolo poradie opačné, z EÚ predstavovali dovozy 37,7%, pričom z USA iba 12,4%. Podiel obchodu s ázijskými krajinami predstavoval 18,4% vo vývoze a 19,6% v dovoze.

Tovarová štruktúra zahraničného obchodu SR s ŠI

Tab.: SITC (za obdobie 01 – 12/2008)

	Ukazovateľ	2007	štrukt.	2008	štrukt.	index
		EUR	v %	EUR	v %	07/08 EUR*
	IMPORT (OP)	24,83	100,00	32,09	100,00	129,24
0	Potraviny a živé zvieratá	2,11	8,49	1,86	5,79	88,21
1	Nápoje a tabak	0,07	0,30	0,09	0,29	124,58
2	Surové materiály	0,06	0,24	0,10	0,31	164,44
3	Nerastné palivá, mazivá	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Oleje, tuky a vosky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Chemikálie	3,46	13,93	5,00	15,60	144,74
6	Trhové výrobky	5,56	22,40	5,62	17,51	101,05
7	Stroje, prepravné zariadenia	9,91	39,92	16,09	50,15	162,34
8	Priemyselné výrobky	3,65	14,72	3,32	10,35	90,88
9	Ostatné	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Zlato, mincovné	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11	Nešpecifikované	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celkový import do SR	42690,35		48386,32		113,34
	Podiel na importe do SR	0,00		0,00		

	EXPORT (FCO)	23,97	100,00	34,53	100,00	144,03
0	Potraviny a živé zvieratá	0,01	0,03	0,09	0,25	1077,58
1	Nápoje a tabak	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
2	Surové materiály	0,14	0,57	0,21	0,60	151,12
3	Nerastné palivá, mazivá	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Oleje, tuky a vosky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Chemikálie	0,78	3,24	2,71	7,84	348,17
6	Trhové výrobky	7,16	29,88	4,64	13,43	64,71
7	Stroje, prepravné zariad.	14,66	61,15	23,22	67,26	158,41
8	Priemyselné výrobky	1,21	5,06	3,66	10,59	301,54
9	Ostatné	0,01	0,06	0,01	0,04	91,35
10	Zlato, mincovné	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11	Nešpecifikované	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Celkový export zo SR	42057,31		47699,03		113,41
	Podiel exportu zo SR	0,06%		0,07%		

	OBRAT za krajinu	48,8		66,62		136,5
	SALDO za krajinu	-0,86		2,44		-284,07

Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu Štátu Izrael s uvedenými krajinami
Tab.: Export - teritoriálna štruktúra (mil. USD)

	2007	2008
Európa	19192,6	21888,3
EÚ	15992,8	17783,1
EZVO	1104,7	1288,5
Amerika	21267,0	23191,0
Ázia	9771,3	12158,9
Afrika	1202,0	1448,6
Austrália a Oceánia	567,3	783,4

Zdroj: Centrálny štatistický úrad ŠI

V porovnaní s rokom 2007 v roku 2008 naďalej zostáva hlavným vývozným trhom predovšetkým trh USA. Na základe štatistických údajov z tabuľky export do Ameriky a do Európy má relatívne stabilnú úroveň. Oproti roku 2007 vzrástol vývoz do EÚ. Exporty do Afriky a Austrálie sú minimálne, tak isto ako do krajín EZVO.

Tab. : Import - teritoriálna štruktúra (mil. USD)

	2007	2008
Európa	26832,3	29662,6
EÚ	20687,0	22513,8
EZVO	2960,6	4044,1
Amerika	9504,2	9745,9
Ázia	11908,8	13709,7
Afrika	336,3	733,8
Austrália a Oceánia	150,5	262,4

Zdroj: Centrálny štatistický úrad ŠI

V porovnaní s rokom 2007 v roku 2008 sa zmenil najvýznamnejší obchodný partner Izraela v dovoze - USA vystriedali krajiny EU.

Hlavnými vývoznými trhmi spoločností sídlacích na území ŠI bola v roku 2008 EÚ (33,3% z celku, medziročne mierny nárast) a USA (28% celku, medziročný pokles.) Tretím geografickým celkom pre izraelský vývoz je Ázia s 16,2% podielom. (medziročne mierny pokles).

Čo sa týka postavenia k EÚ, Izrael exportoval v roku 2008 predovšetkým do Veľkej Británie (3,9%), Holandska (4,9%), Nemecka (4,6%), Talianska (3,8%), Francúzska (2,9%) a Belgicka (2,9%).

Čo sa týka dovozu v roku 2008, Izrael importoval z Európy najväčšiu časť komodít. Na celkovom exporte do Izraela mala EÚ 36% podiel. Hlavnými vývozcami sú Nemecko (7,10 %), Holandsko (4,4 %) a Veľká Británie (3, 9%).

Finančná kríza, kroky vlády a Národnej banky Štátu Izrael na zmiernenie ekonomickej krízy

V súvislosti so svetovou krízou, Štát Izrael prijal balíček ekonomických – tzv. akceleračný program.

Akceleračný program, ktorého cieľom je pokračujúci rast ekonomiky, pozostáva z nasledujúcich krokov:

1. alokácia mimoriadnych fondov pre infraštruktúru, verejnú dopravu, vzdelanie, podporu turistického ruchu, výskumu a vývoja, bankového kreditného sektora a pracovného trhu.
2. v bankovom kreditnom sektore program využíva existujúce fondy a vytvára nové, ktoré budú zamerané na malé a stredné podniky, pretože ich zdroje sú limitované. Tieto fondy pre menšie podniky predstavujú navýšenie o 2,5 mild. NIS (1 EUR= 5,3 NIS). Malým a drobným podnikateľom sa tiež predĺžil termín daňového priznania z 1 mesačného na 2 mesačný.
3. pre posilnenie zamestnanosti vláda prijme kroky na vytvorenie nových pracovných miest, navýšia fondy na kurzy pre rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie.
4. na podporu rozvoja investícií vo výskume a vývoji vláda rozhodla založiť nové vedecko-výskumné centrum, ktoré zamestná viac ako 200 expertov s cieľom zintenzívniť výskum a vývoj technológií a tak posilniť exportérov. Vláda zvýši rozpočet pre Úrad najvyššieho vedca (Chief scientist) – povereného za zodpovednosť v oblasti výskumu a vývoja.
5. vláda plánuje znižovanie daní bez znižovania vládnych výdavkov a to i napriek zvýšeniu deficitu až na 5% HDP.
6. vláda rozšíri objem investičných fondov pre obchod s cennými papiermi v oblasti trhu s firemnými dlhopismi o 1,3 miliardy USD.
7. v sociálnej sfére vláda rozhodla vytvoriť tzv. bezpečnostnú sieť (safety net), ktorá by mala zmeniť systém dôchodkového sporenia a garantovať dôchodkové sporenie občanov, ktorý nemajú nasporenú určitú čiastku, ktorá by im zabezpečila minimálny dôchodok. Toto opatrenie je však iba dočasné.

Vláda v dlhodobejšom horizonte zvažuje zmeniť štruktúru penzijných fondov tak, aby sa uistila, že občania, ktorí šetria v krytých penzijných fondoch, na rozdiel od tých, ktorí šetria v nekrytých sa nedostanú do situácie, keď s blížiacim sa penzijným vekom, stratia výraznú časť svojich úspor. V tejto súvislosti vláda zvažuje prijatie tzv. Sicílskeho modelu, podľa ktorého sa sporiace fondy ľudí tesne pred penzijným vekom transferujú do menej rizikových fondov.

Národná banka Izraela (NBŠI) takisto podstúpila kroky na zníženie dopadu krízy, ktoré sú konzistentné s akceleračným plánom vlády. Hlavnou politikou NBŠI je dostať sa z krízy s pokiaľ možno najmenšou stratou.

Hlavné ciele NB ŠI v terajšej situácii sú:

1. udržať stabilné ceny (infláciu na úrovni od 1% do 3%, pri súčasnej 4,8%)
2. podporiť ekonomický rast
3. podporiť finančnú stabilitu, prostredníctvom nástrojov v bankovom systéme.

Kontrolný odbor Banky zintenzívnil pravidelný monitoring vývoja bankového systému. NB ŠI vyhlásila, že je pripravená podporiť banky všetkými prostriedkami, ktoré má k dispozícii s cieľom podporiť rast vkladov.

NB ŠI nakupuje doláre v tempe cca 100 miliónov USD denne, čo sa vďaka silnejúcemu doláru ukázalo ako dobrý krok. Banka bude pokračovať v nákupe až pokiaľ rezervy forex nedosiahnu sumu medzi 40-44 miliárd USD, k čomu už je blízko. Napriek tomu má Izrael vzhľadom na fakt, že sa chce integrovať do globálnej ekonomiky, malé valutové rezervy.

NB ŠI v rámci ďalších opatrení skupuje štátne dlhopisy na otvorenom trhu, čím chce zvýšiť ich cenu a zvažuje aj skupovanie dlhopisov súkromných spoločností s rovnakým cieľom. Zároveň tým zvýši platobnú schopnosť finančných inštitúcií, súkromných podnikov a domácností. Tiež tým rozšíri vplyv na úrokové sadzby z krátkodobých na dlhodobé. Doposiaľ malo znižovanie úrokových sadzieb dopad len na krátkodobé úrokové sadzby, zatiaľ čo dlhodobé zaostávali a neznižovali sa rovnakým tempom. Ak centrálna banka nakupuje dlhopisy, ich cena stúpne a výnosy cenných papierov, ktoré ponúkajú, klesnú, čo bude mať za následok nižšie úroky na pôžičkách a zľahčenie kreditného tlaku na súkromné podniky a domácnosti.

NB ŠI sa tiež spolieha, že zníženie daní v roku 2009 bude konzistentné s automatickými stabilizátormi (vláda necháva rásť deficit a neznižuje výdavky, zvyšuje zdroje bankových a nebankových kreditov pre súkromný sektor, vrátane malých a stredných podnikov, stimuluje zahraničné investície a izraelský kapitálový trh). Niektoré izraelské firmy majú v dôsledku krízy problém získať pôžičku, čo sa však považuje za prirodzene ozdravujúce. Vláda ŠI takisto nemôže dovoliť umelo ovplyvňovať šekel, ktorý je silný najmä vďaka izraelským exportérom a podľa NBŠI bude šekel v budúcnosti ešte ďalej posilňovať.

Dôležité makroekonomické údaje: IZRAEL

Nezamestnanosť: rok 2006 – 8,4 %, rok 2007 – 7,5 %, rok 2008 – 6,3 %

Inflácia: rok 2006 – 1,0 %, rok 2007 – 3,4 %, rok 2008 – 5,0 %

Deficit šr: (mld. USD) : rok 2006 - -0,6, rok 2007 - -3,8, rok 2008 – 1,7, rok 2009 – 9,5

Prírastok: rok 2006 – 5,1 %, rok 2007 – 5,5 %, rok 2008 – 4,1 %

HDP (mld. USD) : rok 2006 – 139, 6, rok 2007 – 147,4, rok 2008 – 153,5

14. Ďalšie dôležité informácie

Štátne sviatky, obvyklá pracovná doba

Pracovný týždeň v Izraeli začína nedeľou a končí piatok okolo obeda. Formálny začiatok šabat (soboty) je pri východu troch hviezd, od kedy nepremáva mestská doprava. Štátne úrady sú zavreté aj v piatok. Treba si zvyknúť, že štandardná otváracia doba v obchodoch je od nedele do štvrtku 08.00-13.00 a 14.00-19.00 (niekedy aj dlhšie), v piatok obvykle len 08.00-14.00, pričom v sobotu (šabat) sú zavreté – obchody a mnohé reštaurácie. V moslimských častiach (napr. v časti Tel Avivu-Jaffy, Haify, Ramly, Nazaretu) je obvykle zatvárací deň piatok.

Banky sú spravidla otvorené v dňoch nedeľa - piatok 08.30-12.30 a niektoré dni odpoľudnia (15.00-18.00). Väčšina bank má bankomaty (ATM), z ktorých je možné vybrať prostredníctvom platobných kariet hotovosť v šekloch. V hoteloch sú výmeny dolárov menej výhodné, lepšie kurzy sú v zmenárňach.

Štátne a židovské sviatky a dni voľna

Židovské sviatky začínajú rovnako ako šabat vždy v predvečer. Židovský kalendár je lunárny, nový rok začína vždy v iný deň. V prípade príprav služobných a obchodných ciest doporučujeme ich termín vopred konzultovať s veľvyslanectvom Izraela vo Viedni alebo so ZÚ SR v Tel Avive.

- Roš hašana - Nový rok - jednodenný sviatok (september - október);
- Jom kipur - Deň zmierenia – najvýznamnejší jednodenný sviatok, nevysiela TV ani rozhlas, pre dopravu sú uzavreté všetky cesty (september - október);
- Sukot - Sviatky stanov - trvajú týždeň, nepracuje sa prvý a posledný deň (október);
- Simchat Tóra - Radosť z Tóry (október) jednodenný;
- Chanuka - Sviatky zasvätenia (chrámu) - osemdenný sviatok, nepracuje sa prvý a posledný deň (december - január);
- Purim - Sviatok "metanie losov" - jednodenný (február - marec);
- Pesach - Sviatok prekročení - sedemdenný sviatok, nepracuje sa prvý a posledný deň (marec - máj); Jom haacmaut - Deň nezávislosti (apríl - máj);
- Lag ha-Omer - Sviatok učencov - jednodenný, voľno v školách (máj);
- Šavuot - Sviatok týždňov (máj - jún).

Je treba počítať s tým, že nie je vhodné dohodnúť si schôdzku na piatok odpoľudnia a večer a na sobotu; naopak je možné v nedeľu; pri výbere darov je nutné venovať pozornosť tomu, či je akceptovateľný pre partnera, napr. pri potravinách, či sú kóšer.

Praktické rady

Bezpečnosť - situácia v oblasti osobnej bezpečnosti sa v Izraeli po vypuknutí tzv. intifády zhoršila. I napriek tomu pri zachovaní základných zásad je pobyt v Izraeli ako tak bezpečný. Je dôležité vyhýbať sa otvoreným miestam s veľkou koncentráciou miestneho obyvateľstva, ako sú verejné trhy, či autobusové nádražia. Na palestínskych územiach a na severe krajiny je situácia zložitejšia najmä v súvislosti s posledným 35 dňovým vojenským konfliktom Izraela a Hizbollahu, ktorý vypukol 12.07.2006 v južnom Libanone a v severnej časti Izraela a tiež v pásme Gazy.

Individuálna turistika do niektorých miest je zakázaná a doporučuje sa cestovať iba s hromadnými zájazdmi. V mestách cestovať verejnou hromadnou dopravou sa neodporúča, relatívne najbezpečnejšie je cestovanie taxíkom, ktoré je pomerne lacné.

Cestovanie

Vízová povinnosť medzi Slovenskom a Izraelom bola zrušená. Občania SR sa môžu pohybovať na území Izraela za účelom turistiky po dobu 3 mesiacov bez víz. Iné podmienky platia pre tých, ktorí chcú v Izraeli pracovať.

Pri príjazde sa vyplňuje registračná karta a pri odjazde sa musí odovzdať. Turista môže byť požiadaný pri príjazde o preukázanie dostatočných finančných prostriedkov. Za postačujúce sa považuje čiastka 70 - 80 USD na osobu a deň. Nevyžaduje sa žiadne povinné očkovanie či potvrdenie o zdravotnom stave.

Po zrušení pravidelnej linky Slovenských aerolínií Bratislava – Tel Aviv v októbri 2004, spojenie so SR zabezpečuje charter - letmi letecká spoločnosť Air Slovakia. Cestujúci do SR využívajú aj letecké spoločnosti susedných krajín ako Austrian Airlines, ČSA a Malév a tiež izraelskú spoločnosť El Al. Ceny leteniek týchto spoločností sa pohybujú v rozpätí 600 – 850 USD v plnej sezóne a 400 – 550 USD mimo sezónu (v ekonomickej triede). Okrem toho začala skúšobné chartrové lety aj letecká spoločnosť SKY EUROPE, ktorá spolupracuje s izraelskou spoločnosťou OPHIR Tour.

Dôležité telefónne čísla

- polícia 100
- prvá pomoc 101
- hlásenie požiaru 102
- prvá zdravotnícka pomoc 1-800-225005
- informácie pre turistov- Ben Gurion letisko 03- 9711485

Zdravotná starostlivosť je v Izraeli je pomerne drahá. Jeden deň pobytu v nemocnici pri náhlom onemocnení stojí cca 1.000,- USD. Preto je nevyhnutné, aby sa slovenskí občania pred cestou do Izraela poistili.